

Franckesche Stiftungen zu Halle

Ioachimi Langii Institvtiones Stili Latini, quibus non solum de Natvra, Adivmentis, Diversitate, Variisqve Stili Generibvs Ac Regvlis, presse agitur ...

Lange, Joachim

Berolini, 1711

VD18 10471499

Cap. IV. De Latini Sermonis Elegantiis.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-189842

CAP. IV.

De

LATINI SERMONIS
ELEGANTIIS.*Membrum I.*

De

NOMINIBVS.

I.

O Bliqui casus, nec non Participia Passiva in *dus*, orationem eleganter inchoant, ut:

Fame ac fidei damna maiora sunt, quam que estimari possunt.

Carendum non solum est crimine turpitudinis, sed & suspicione.

II. Elegans est oratio, quæ a posterioribus initium sumit, ut:

Eunti mihi domum obviam venit pater tuus.

Quod habui summum pretium, persolvi tibi.

III. Nomini Proprio cum venustate præponitur nomen dignitatis, aut officii, aut quicquid ad laudem, vel ad vituperationem, vel ad declarationem, pertinet, ut:

Borussia Rex, Fridericus.

Vir magnus ingenio summaque prudentia, M. T. Cicero.

Not.

Not: Sic & persona agens patienti proxime præponitur, ut:

Magnam Caesar Pompeio iniuriam fecit.

4. Substantiva monosyllaba polysyllabis, imprimis comparativis & superlativis, scite præmittuntur, ut:

Res præclarissimas. Vir præstantissimus.

Ut quisque est vir optimus, ita difficillime, alios esse improbos, suspicatur.

5. Genitivus a voce regente ornate separatur, eidemque præponitur, ut:

Multorum in nos perfidiam notabis.

Litterarum tuarum profecto admiratus sum elegantiam.

6. Inter Substantivum & Adiectivum eleganter interponitur præpositio cum casu suo, aut aliud quid, v. g.

Pro meo in te amore. Tua in me benevolentia.

Studio in te meo & amori obsequor.

Labore mihi tuo quies parva est.

Desine bonos petulantissima insectari linguæ.

Not. (a) Pari elegantia inter duo Adiectiva nominalia ponitur pronominale, v. g.

Libero tuo & admirabili ingenio delector.

In quo egregia quedam ac præclara inest indoles.

(b) Duo Substantiva cum Adiectivis suis venustius semel tantum disiunguntur, v. g.

Iniquissima est magnorum meritorum conditio,

ditio, pro : Iniquissima est magnorum
conditio meritorum.

(c) Genitivi, *mei, tui*, Substantivum suum
sequuntur sine medio, v. g.

Ingenii tui acies, pro : Ingenii acies tui.

7. Nomen Appellativum venuste ac gravi-
ter mutatur in Proprium, & vice versa, ut :

Alter Croesus : Alter Paulus :

Poeta pro Virgilio : Apostolus pro Paulo :

Omne tempus fert Clodios [pessimos ;

Catonem autem [optimos] *non item :*

Arte Plato, Vita Cato, Tullius ore.

8. Vocativus post unam alteramve vo-
cem, duobus inclusus commatibus, scite po-
nitur, ut :

Litteras tuas, frater optime, accepi.

Magnum omnino opus, Brute, molimur.

9. Adiectiva Substantivis eleganter præ-
ponuntur : At Comparativi & Superlativi,
Pronomina & Numeralia, nec non voces
omnis, nemo, nullus, alius, alter, solus, quisvis &c.
suavius postponuntur, ut :

Divinum ingenium : Viri decem :

Maius mihi dare beneficium nullum potes.

*Qui te plus, quam ego, diligit, habes certe me-
minem.*

10. Pro tempus sæpe venuste ponitur, me-
moriam, atq; ut :

*Fuere patrum nostrorum memoria, (ætate) qui
dicerent &c.*

Not.

Not: Post hominum memoriam significat
bey Menschen Dencken / ut :

*Unus Aristides post hominum memoriam iustus ap-
pellatus est.* Ubi observa, vocem *unus* elegan-
ter poni pro *solus*.

ii. Venuste Adiectivum effertur per Substan-
tivum, Substantivo in Genitivum mutato, ut :

Ingenii acies, pro ingenium acutum.

Occupationum multitudo. Animi pietas.

Not. (a) Ponitur etiam alias scite Abstra-
ctum, quod vocant, pro Concreto, ut :

*Tarditati mee ignescas. Quanto studio di-
gnitatem tuam defenderim &c.*

(b) Elegans est unius Substantivi per duo
periphrasis, v. g. *Virtutis prastantia, veris
amanitas, paupertatis onus.*

(c) Duæ autem rectiones, nisi posterior
Genitivus sit nomen proprium regionis
aut urbis, ingratae sunt, v. g.

*Perversitas animi fratris tui, pro, in fratre
tuo, seu, quo frater tuus laborat.*

Fusus est exercitus Regis Gallia.

12. Adiectiva copiae aut multitudinis per
nomina *vis, copia, turba* &c. cum Genitivo rei
multae eleganter exprimuntur, ut :

Vis aquarum & pecuniae.

Negotiorum turba. Lactis copia.

13. Una vocula, bis ponenda, concinne si-
ne medio ponitur, ut :

Amore amor, ut clavus clavo, truditur.

Par pari referto:

Cuneus cuneum trudit.

Mulier mulieri magis congruit.

14. Vocabula cognata, a se invicem derivata, aut sono consona, bene sibi quam proxime subiunguntur, ut:

Facile fuit iustitiam iustissimo viro defendere.

Metuo lenonem, ne quid suo suat capiti.

15. Venuſta quoque eſt coniunctio vocularum, contrarium pene ſignificantium, inprimiſſi vox, quæ præpoſitionem habet, præmittatur, ut:

Æqualis laus eſt a laudatis laudari, & ab improbis improbari.

A ſeveritate comitas diſtat.

Sunt facta verbis difficiliora.

16. Signo univerſali omnis, omnem exceptionem remoturi, perquam venuſte addimus ad unum, ut:

Peccarunt ad unum omnes, ſeinen einzigen ausgenommen.

17. Adiectivum omnis amplificationis gratia eleganter iteratur, ut:

Ex omnibus omnium ſlagitiis nullum vidi turpius.

Omnes omnium ordinum homines.

18. Quantus quantus ſignificantius ponitur pro totus, ut:

Vir hic, quantus quantus eſt, improbus eſt.

19. Interdum non illepidè idem Adiectivum per tres comparationis gradus repetitur, ut:

Mifer

Miser est, qui inimicos cepit alios; miserior, qui sibi ipsi; miserrimus, cui Deus est inimicus.

20. Adiectiva *multus, plurimus, modicus, minor, tantus, quantus, aliquis, quis, is, hic, ille, iste*, neutro genere venuste esseruntur, Substantivis in Genitivum mutatis, ut: *Multum laudis. Nihil periculi &c.*

21. *Superior* pro præcedens seu ultimus, *proximus* pro futurus vel crastinus, convenienter dicitur, ut:

Quod tibi superioribus diebus misi, proxima luce remittas.

22. Deminutivum venuste ponitur pro *Pri-*mitivo, vel festivitatis, vel modestiæ, vel amoris, vel contemptus ergo, ut:

Meum corculum: Homuncio: Fraterculus gigantum: Meum ingeniolum & mea officiola.

Membrum II.

De COMPARATIVIS ET SUPER- LATIVIS.

I.

Comparativi eleganter recipiunt hos Ablativos: solito, iusto, æquo, dicto, spe, opinione, expectatione, ut;

Tardior solito orta est dies.

Longior æquo, vel iusto.

Spe ac dicto citius: Opinione melior.

2. Comparativo venuste subiungitur *quam pro*, ut:

Minor cades, quam pro tanta victoria, fuit.

Castra metatus est latius, quam pro copiis.

Maior Romanis, quam pro numero, iactura fuit.

3. Locutio comparativa varie, nec sine elegantia, redditur, ut:

Voluptatum avidus est magis, quam Dei.

Non tam cupidus est vindictæ, quam bona fama.

Prudentia superior, aut inferior. Virtus pecunie prestat. Hic cedit illi probitate. Vincere, superare, antecellere aliquem eruditione.

Hic præripit illi laudem eloquentia.

4. Post Comparativum eleganter ponitur *quam ut*, v. g.

Id frequentius est, quam ut exemplo confirmandum sit.

5. Duo Positivi, cum particula *quam*, suo Comparativo venuste præponuntur, ut:

Tyrannis boni, quam mali, sunt suspectiores.

Ceteros beneficio, quam metu, retinere maluit.

6. Superlativo eleganter per Pleonasmum additur *quam*, per *quam*, maxime, longe, multo, ut:

Mibi conspectus vester multo iucundissimus fuit.

7. Superlativus eleganter postponitur Positivo, cum particulis *tam*, *quam* qui, ut:

Tam sum amicus reip. quam qui maxime.

Tam gratum, quam quod gratissimum.

8. Superlativi oratio varie quoque efferri solet, ut:

*Si quisquam unquam studii litterarum fuit amans,
is profecto est frater tuus.*

*Uni illi Dei beneficio, quod mentis est tranquillitas,
par nunquam alterum reperitur.*

*Tanta contentione decertavi, quanta nunquam
antea.*

Non potuerunt elegantiores littera scribi.

Nihil mihi gratius, acceptiusque contingere potuit.

Nihil est hoc homine doctius, nihil sapientius.

Vir insigniter, egregie doctus. Homo pergratus.

Flos viri, flos ætatis.

Divinum opus: immortalis gloria.

*Sic te rogo, ut qui maxime & summa contentione
solent.*

*Cum illo tanta mihi semper familiaritas fuit atque
consuetudo, ut nulla maior esse possit.*

*Fax hominum, vulgus eruditorum, mansuetum ho-
minis.*

Vir, quo non alius humanior, quo non doctior. aliter.

Quis hoc viro humanior? Quid hoc viro humanius?

Qui vincit humanitate omnes alios.

Nemo perinde humanus est, atque frater tuus.

Qui haud facile a quoquam superatur sapientia.

O singularem huius viri sapientiam!

*Physicæ studium tam est utile, quam quod utilis-
simum.*

Haud est quisquam æque eruditus atque Iohannes.

Iuvenis adeo formosus, ut nihil supra.

Littera adeo elegantes, ut nulla cum iis sint conferenda.

Sic, ut nulla fieri possit accessio, nihil addi possit.

Melle dulcior, oculis carior,

Nerone crudelior, equitate equius.

Huc refer illas locutiones: *maiores in modum, mirum in modum &c.*

Membrum III.

De

PRONOMINIBVS.

I.

DUO plurave Pronomina sine medio sibi ornate subiunguntur, ut:

Familiaritas mihi tua iucunda est.

Rogo, meam tibi salutem commendatam habeas.

2. Pronomini *quis, quæ, quid* syllaba *ec* cum venustate præfigitur:

Ecquis est, qui me vult conventum:

Ecquid tandem aliquando fiet?

3. Pronomini Possessivo Genitivus *solius, ipsius, duorum, omnium, paucorum &c.* non ineleganter additur, ut:

Tuum solius hoc peccatum est:

Mea unius opera hoc effectum est.

Qui vestris paucorum respondeat laudibus, nemo est.

Noster duorum eventus ostendet, utra gens bello sit melior.

Eos

Eos suae ipsorum fiducia permittam.

Tuum patris studium vidi.

4. *Alius alius eleganter pro unus & alter*
ponitur, ut :

Fallacia alia aliam irudit :

Aliud ex alio me quotidie impedit.

5. *Alius venuste assumit ac, atque, nisi, pra-*
ter, ut :

Non alius essem, atque nunc sum.

Qua est alia pena, praeter mortem.

6. *Is elegantia sua non caret in sequenti-*
bus :

(a) *is qui, pro talis, qualis, ut : Sumus ii,*
qui haberi velimus.

(b) *Is qui, is ut, pro talis, ut : Is sum, cui*
ruto possis fidem habere.

Nec tamen is sum, ut mea me maxime delectent.

(c) *is post & vel nec in expositione praec-*
edentis collocatur, ut :

His paucis superbit, nec iis suis.

Amicus meus, isque integerrimus, diem obiit.

Not. pro isque in eiusmodi locutionibus,
dicitur etiam *idemque*.

7. *Id etiam suam habet elegantiam, ut :*

[a] *Id aetatis, temporis, diei &c. pro ea aetate*
&c.

[b] *id quod [vel quæ res] pro quod, si ad*
totam orationem referatur, v. g.

Patriam defendi decet : id quod factu haud dis-
ficile erit,

D s

[c] *id*

[c] *id vero in antithesi, præcedente Infinitivo, ut: Fatemur quidem fidem iustos reddere, sed servandis in salutis ordine non esse necessariam mentis renovationem, id vero pernegamus.*

8. Observanda est & hæc constructio non inelegans: *mibi ipse, [pro ipsi] me ipse, secum ipse &c. ut: Ledit seipse [non alius].*

9. Nomini obscuro, vel ignotæ personæ proprio, eleganter additur quidam, ut: *Cornelius quidam.*

10. Relativum *qui, qua, quod* venuste ponitur.

(a) cum Substantivo antecediti in eodem casu, ita ut sequentibus non semper respondeat, v. g.

Quas ad me dedisti literas, mibi gratæ fuerunt.

Quam mecum colis amicitiam, multi laudant.

(b) Pro secundum vel pro, ut:

Tu, quod commodo tuo fiat, ad me venias.

Vivimus adhuc, quæ Dei est gratia.

Sed, quæ tua est facilitas, hoc magis dabis veniam.

(c) pro Ut v. g. *Nec sum tam inscens, qui &c. Malum hoc est maius, quam quod verbis explicari possit.*

11. Syllaba *ali ex aliquis, aliquando, alicubi, pro-*

proxime præcedente *si, nisi, ne, cum, quo, quan-*
do, concinne abiicitur, ut:

Ut ne qua scintilla belli relinquatur.

Epistolas concerpito, ne quando quid emanet.

*Quanto quis doctior, tanto maiori humanitate
est & modestia.*

Siquis quid reddit, magna habenda est gratia.

*Ita sunt nostri divites, si quid bene facias, levior
plumæ est gratia:*

*Si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt.
Plaut.*

Ne quid nimis. Si quando venero.

12. *Quisque eleganter construitur*

(a) cum superlativo in sensu plurali, ut:

Optimus quisque equissimo animo moritur.

(b) cum numeralibus ordinalibus, ut:

Primo quoque die: Decimus quisque dies.

Primo quoque anno:

Quotus enim quisque Philosophorum hoc fecisset?

(c) cum Pronominibus *sui, suus*, ut:

Pro se quisque: Sui quisque tempore ac loco.

12. *Quid? quod* interv. connexioni, sequen-
tere maioris ponderis. Germanice: *Ja was
noch mehr ist? Was wollen wir dazu sagen?*
daß 2c.

13. *Quod genus, hoc genus, id genus*, non sine
elegantia ponuntur pro nudo Pronomine, ut:

Est genus hominum. Huius generis homines:

Quo ex hominum genere. Nullum hominum genus.

14. *Quis,*

14. *Quis, quæ, quid vel quod, & casus inde deducti, non sine venustate cum verbo nescio pro aliquis collocantur, ut:*

Sententiam, nescio cuius, adducis.

Serpit, nescio quo modo, per omnem vitam amicitia.

Spem mihi, nescio quam, vultu promittis amico.

Susurrabat ipsi, nescio quid, in aurem.

*Nescio quo casu, quo modo, quo pacto, unbecan-
ter weise / ohngefahr.*

15. Pronomen *Ille* cum coniunctione *qui-*
dem lepide interdum repetitur, ut:

*Qui summum bonum in virtute ponunt, praeclare
illi quidem; sed hac ipsa virtus amicitiam gignit
& continet. Cic.*

*Scripsit litteras, perbreves quidem illas, sed haud
quaquam inelegantes.*

16. Elegans non raro est sententiæ alicuius
expositio per formulam *id est*, vel *hoc est*, v. g.
Vale & ama Tullium, hoc est, hominem tui aman-
tissimum.

17. *Hoc* propius, *illud* remotius denotat; si
vero tria sunt membra, medio *istud* præpone,
v. g.

*Fontes falsi dicuntur saline, aciduli acidule, calidi
therma: illa inerviunt decoquendo sali; ista
potioni medicata; hæc lavationi morbidorum.*

Mem-

Membrum IV.

De VERBIS.

I.

PERiodus eleganter verbo aliquo polysyl-
labo aut voce sonanti clauditur, ut:

Piis etiam regna famulantur.

*Ne conquerare de fortuna, sed cave, ne sentias
graviores.*

2. Repetitio eiusdem verbi est valde ele-
gans, ut:

*Quæso, ut, quibuscunque rebus potes, potes autem
quam plurimis, prospicias & consulas rationibus
meis.*

*Quotiescunque filium tuum video, video autem
quotidie, polliceor ei studium meum.*

3. Quoties verbum plura post se regit no-
mina, alterum nomen venuste præcedit, alte-
rum, præsertim polysyllabum, sequitur, ut:

*Neque iustitiam colere possunt, neque amicitiam.
Comædiæ dissimili oratione factæ sunt ac stilo.*

Virtus laudem affert ac dignitatem.

4. Usus modi potentialis est elegans, qui
exponitur per verba *possum, debeo, volo*, ut:

Roget vel dicat aliquis. Non crediderim.

5. *Dubito, pro erubescō & non audeo*, elegan-
ter construitur cum Infinitivo, ut:

In senatum introire non dubitavit.

6. Ver-

6. Verbum *inquam* vel *inquit* eleganter
[a] interruptam orationis seriem redintegrat & continuat:

[b] post vocem repetitam habet emphasin.

[c] In allegandis auctorum sententiis post unam alteramve vocem ponitur.

7. Verbum *est* sequentes parit elegantias.

[a] Venuste a verbo suo divellitur, ut:

Diu sum equidem reluctatus.

Multis sum & magnis beneficiis decoratus.

[b] Verbum fere quodcumque per *est*, *erit*, *futurum est*, *fore*, nec non per *fit*, *factum est*, *accidit*, *evenit*, *usu venit*, *sequitur*, *consequitur*, sequente ut cum coniunctivo, interdum venuste circumscribitur, ut:

Si est, ut velis manere: pro: si manseris, seu, manere velis.

Frit, ut liceat: pro: licebit.

Spero, fore, ut veniat.

Factum est, ut omnibus esset acceptus.

Ita usu venire solet, ut similis similem facile inveniat.

Suspikor fore, ut causa cadas.

Futurum est, ut olim reponiteat.

Si industrius fueris, futurum est, ut emergas.

Putaresne unquam accidere posse, ut mihi verba deessent.

[c] *Est*, *sunt*, *erit*, &c. eleganter admittunt relativum *qui*, *que*, *quod*, omisso antec-

recedente aliquis, cum Indicativo vel
Coniunctivo, v. g.

Est, qui te vult conventum.

Est, de quo tibi gratuler.

Est, cui des has litteras:

Est, qui hoc ad vos perferat.

Est, quod scribas.

Fuere ea tempestate, qui dicerent.

Not. Antecedentis omisio etiam in aliis
elegans est, ut:

Habes, qui tibi bene cupiat.

Misit, qui amicos rogaret.

[d] *Est cum, vel ubi, fuit cum, erit cum, pro*
aliquando, vel alicubi, sine voce tempo-
ris ac loci ponitur, ut:

Erit, cum mei memineris.

Habes, ubi excurrat virtus tua &c.

Est, ubi prestat damnum facere.

Est, ubi te ulciscatur:

Est, ubi manebo:

Fuit, cum de mendo suspicarer.

[e] *Est elegantem efficit pleonasmum, se-*
quente relativo, notatque causam cum
particulis cur, quod, quare, quamobrem,
quapropter v. g.

Quid est, cur, sive quamobrem, in isto loco se-
deas?

Nihil est, quod amplius speremus.

Non, sive nihil, est, quod timeas.

Multa

*Multa veniunt in mentem, quamobrem tibi
gratuler.*

Quid est, quod te iam delectare possit?

Luxuria est, qua civitates evertit.

Multi sunt, qui tibi illudant.

8. Post verba *curo, nolo, volo, malo, cupio, oper-
tet*, venustius posueris participium præteri-
tum, quam infinitivum passivum, ut:

Missus ad te curavi literas.

*Malome conviciis superatum, quam quinquam
vel verbo a me lesum.*

Omnibus periculis creptum te cupio.

Not. Verba *Curo, volo, cupio, do, loco, accipio*
&c. pro infinitivo passivo præsentis eleganter
recipiunt etiam participium futurum in *du*,
ut:

Negotium conficiendum cures.

Agrum ei colendum locavit.

Funus ei satis amplum faciendum curavi.

Dedit mihi vestem utendam.

9. Præteritum Activum interdum venuste
a Cicerone exprimitur per Participium pas-
sivum cum verbo *habeo*, ut:

Quæ habes instituta, perpolies.

10. Pro *necessè est* & *oportet* eleganter adhi-
betur formula *non possum non cum*. Infinitivo,
ut:

*Viri probi non possunt non malorum insolentiam
interdum tolerare.*

11. Verba *opinor, credo, dico*, & similia ora-
tionis

tionis contextui quasi per parenthesin ita interferuntur, ut absolute ponantur, ut:

Ille, opinor, negotium conficiet.

12. Pro dico, cum negatione, Latine dicitur *nego*, ut:

Negat, se quidquam audivisse.

Negavi, me esse facturum.

13. Modestia studiosus pro *volo* non citra gratiam velim adhibet, ut:

Cogites velim, quid in rem tuam sit.

14. Memini eleganter construitur cum Inf. praesenti pro praeterito ut:

Memini me legere, audire &c. ich erinnere mich, gelesen/gehört zu haben.

15. Elegans est formula *tantum abest, ut*, v. g. *Nullus praeteriit dies, quin mihi tui in mentem*

veniat, tantum abest, ut tui oblitus sim.

Sanguinem pro te effunderem, tantum abest, ut pecunia parcam.

Tantum abest, ut ego magistram esse putem vitae philosophiam, ut nullis magis existimem opus esse magistris vivendi, quam plerique, qui in ea disputando versantur.

16. Pro possibile est, impossibile est, venustius dicitur *fieri potest, fieri non potest*, vel Graece: est *ἐν τῷ ἀδύνατον*. Illo tamen usus est Quintilianus.

17. Contrarium unum per remotionem alterius interdum eleganter redditur, ut:

E

Non

Non nolle videtur : Non ignoro :

Nemo negat : non ignobilis ; haud obscurus.

18. Oratio activa interdum haud ineleganter vertitur in passivam, & vice versa, ut :

Nonnisi a bonis honesta colitur amicitia, pro nonnisi boni &c.

Non curat numerum lupus, pro numerus non curatur a lupo.

19. Infinitivus post *opus est* ornatè in Ablativum participii præteriti passivi mutatur, ut :

Consulto, maturato, dicto, facto, opus est.

20. Gerundium necessitatis scite effertur per *oportet, decet, vel necesse est*, subaudita particula, ut :

Necesse est, multos timeat, quem multi timeant.

21. Gerundia venuste mutantur in Participia Pass. in *duo*, ita ut cum nominibus sibi iunctis genere, numero & casu, conveniant, ut :

Ut primum mihi potestas oblata est augenda dignitatis tua, nihil intermisi.

Nunquam mihi tui colendi ac ornandi voluntas defuit.

Occasio discendarum litterarum, pro, discendi litteras.

22. Gerundium in *do* elegantissime ponitur omisso adiectivo convenienti, ut :

Est oneri ferendo : Est solvendo (par.)

Semen

Semen exoletum non est ferendo.

Charta emporetica non est scribendo
(idonea.)

23. Supinum, cum verbo ire positum, ad
exprimendum conatum ac studium, orationi
addit elegantiam, ut:

Contumelias ultum ibat, pro ulciscébatur;
seu ulcisci moliebatur.

Cur te is perditum?

Libertatem suam defensum ibant.

Cavete, ne ignoscendo malis, bonos perdi-
tum eatis.

Ire datum operam amico:

Ire consultum, accersitum aliquem.

24. Participiorum usus apud Latinos ve-
rissimus est, v. g.

Morte appropinquante bono ero animo.

Copiis disiectis domum reverti.

Sole oriente Deum adorabo.

Julio & Pompeio inter se dissidentibus, bel-
lum civile ortum est.

Hunc, muneribus ornatum, a se dimisit:

Vinculis me constrictum tradiderunt:

Venit salutaturus amicos:

Redama tui amantem:

Scripturus historiam vacuus sit a cupidi-
tatibus.

*Oraturus intra cubiculum tuum:
 Expertus hoc dico.
 Compara divitias, semper duraturas.
 Vocatus adsum, arcesitus veni.
 Domum ibo, scripturus litteras.
 Scripturus carmen, legito Virgilium.
 Scripturo, vel scribenti, mihi nunciatum est.*

Not. (1) Si desit participium, subauditur
 vox existens, aut Præpositio *sub*, cum v. g.

*Cicerone consule: Patre vivo: Me puero:
 Deo auspice: Christo duce: his comitibus
 1c. existentibus.*

(2.) Interdum solum ponitur Participium,
 omisso Pronomine, ut:

*Cognito (illo, seu illare) quod Croeso illa-
 tum esset bellum:*

Desperato, regionem teneri posse.

25. Quando plura verba sive vocabula co-
 cervantur, significantiora ultimo ponantur
 loco, & quidem eleganter sine copula, v. g.

*Omnia norat, omnium aditus tenebat; appel-
 lare, sollicitare, poterat, audebat.
 Vituperavit, flagellavit, trucidavit.*

Mem-

Membrum V.

De ADVERBIIS.

1.

Cur, quare, quamobrem, ornate ponuntur
pro propter, vel ob quem, quam, quod, ut:
*Nulla est res, cur istum nolim ex paternis
probris emergere.*

2. Inter particulas non modo, non solum, non
tantum, sed etiam, sed quoque, aliquid interferas.

Not. Pari elegantia dividuntur Composi-
ta: *Respublica, pergratum, revera, reipsa,
nonnunquam, nihilominus, tantopere, quan-
topere, antequam, priusquam, postquam,
posteaquam, plusquam, quamdiu, nequidem,*
ut:

Ante revertit, quam expectaveram.

Post diem quartum, quam accesserat.

3. *Nedum* negationi eleganter subiicitur,
partique deteriori, seu inferiori, inservit, ut:

*Optimis temporibus non potuerunt, nedum
his.*

4. *Æque ac* vel *atque* venuste ponitur pro
tam quam, ut:

*Nihil æque desidero, atque bonam consci-
entiam.*

E 3

5. Nic.

5. *Magis, quam* sine ulla voce media scite coniunguntur, ut :

*Servire magis, quam imperare, parati estis.
Ius bonumque apud eos non legibus magis,
quam natura, valetat.*

6. *Ne multa, ne multis, ne plura, quid multis*, brevitatis causa eleganter absolute ponuntur.

7. *Pariter* eleganter post se habet *cum*, *ac*, *atque*, v. g.

Studia pariter cum etate crescunt.

Motu corporis pariter atque animo varius.

8. *Perinde* amat particulas *ac*, *acsi*, *atque*, *quasi*, *tanquam*, ut :

Perinde in ista re faciam, ac si mea esset.

9. *Aliud pro quam* scite ponitur repetitum, ut :

Aliud dicis, aliud sentis.

Alius alio melior. Alter altero peior.

10. *Eo quod, eo quia, eo quo, eaut*, pro proprietate ut vel quod, venuste ponit Cicero, v. g.

Eo tardius ad te scripsi, quod quotidie te ipsum expectabam.

Non eo dico, quo mihi veniat in dubium tua fides.

11. *Quam*, nec non pronom. *qui, qua, quod*, eleganter cum verbis *possum, queo, valeo* &c. construuntur, ut :

Quam

*Quam possum, maxima veneratione illum
prosequor.*

Exposui, quam brevissime potui, oracula.

Not. Eadem particula ornate inter duos
Comparativos collocatur, aut Comparativo
inter duo vocabula præponitur, ut:

Fortunatior, quam sapientior.

Id re, quam verbis, faciam libentius.

Divitiis, quam virtuti, invigilant plures.

Bellum, quam pacem, malebant.

Amicitia, quam pecunia, delectat amplius.

12. *Quippe non ineleganter usurpatur pro
utpote, vel absolute, vel sequenti relativo, ut:*

*Voluptas tibi contemnenda videtur, quippe
homini crudito.*

*Iurgia cum fratre non agebat, quippe
qui &c.*

13. *Secus venuste post se admittit quam, ac,
atque v. g.*

Non secus, ac si ipse adesses.

Secus agit, atque initio dixerat.

Not. *Secus* ponitur etiam absolute cum vi
negandi, v. g.

Recte, an secus, nihil ad nos.

14. *Tantum non pro fere, prope, venuste di-
xeris, ut:*

Tantum non enecatus sum.

E 4

15. Unde

15. Unde pro ex quo vel a quo venuste ponitur, ut:

Fontes, unde haurias.

Eloquentia, unde longe absum.

16. Usque, usque adeo, eleganter assumuntur, donec, quoad v. g.

Mihi usque cura erit, quid agas, dum, quid egeris, sciero.

Not. usque eo, usque adeo, pro adeo, scite ponuntur.

17. Utrum interrogandi Adverbium post se recipit an, an non, nec ne, ut:

Utrum hoc faciam, nec ne?

18. Signum universale affirmativum eleganter redditur per negativum, præmissa negatione alia, ut:

Qui non assentiretur, vidi neminem.

Aperte adulantem nemo non videt.

19. Pro vehementer scite ponitur maiorem in modum, mirum in modum, etiam atque etiam.

20. Indignandi formulis pulchre vox malum inferitur, ut:

Quenam, malum! est ista infrenata tua impudentia?

Quid tua, malum! refert?

21. Singularem habent elegantiam adverbialia in im, ut: *strictim, cursim, carpsim, paulatim, sensim,*

sensim, punctim, casim &c. nec non ea, quæ
nominibus aut verbis iuncta emphasin habent,
aut vim oxymori, v. g.

Avare superbeque imperare.

*Turba muliebriter culta: excusatus pec-
care.*

*Amicus moleste sedulus, homo placide ira-
cundus, facete impius, sordide liberalis,
laboriose ineptus, vel inepte laboriosus,
ingeniose nequam, otiose occupatus, pra-
ve facundus.*

Membrum VI.

De

PRAEPOSITIONIBVS.

I.

Praepositiones nonnullæ haud inveniuste
casibus suis postponuntur v. g.

*Habes, quibuscum familiares conferas ser-
mones:*

*Nulla in re: Multis de causis: Quam
ob rem:*

Quem penes est omnis potestas:

*Nos inter & illos: magna per pericula: bo-
nam in partem; qua in urbe.*

2. *In* eleganter ponitur pro *inter*, ut:

In perditis habeo. In amicis hunc habeo.

E §

In

In his (inter hos) fuit frater tuus.

Byzantio expugnato cepit complures Persarum nobiles; atque in his nonnullos Regis propinquos. Nep. Paul. 2.

3. *Per hos elegantes habet loquendi modos, v. g.*

Per iocum: per aetatem eius pater esse potuisset: per speciem honoris: per id tempus.

Per valetudinem non possum: per me licet: per leges non licet: per Deum iurare.

4. *Post eleganter cum Participio praeterito confuitur v. g.*

Post hanc urbem conditam:

Post homines natos.

5. *Post & prater, sive formula excipiendi, pulchre redditur per formulam si discesseris, v. g.*

Parentibus, si a Deo discesseris, plurima debes.

Omnis homo, si a Christo discesseris, est peccator.

Membrum VII.

De

CONIVNCTIONIBVS.

I.

A Tenim, in obiectionibus & occupationibus frequens est, ut:

At

At enim nihil novi fiat contra exempla & instituta maiorum. Es möcht aber einer sagen zc.

2. *Ut tum tum in paribus, sic cum & tum eleganter ponuntur in imparibus; ubi minus per cum, maius per tum effertur; id quod non ineleganter assumit precipue, maxime, certe, profecto & superlativum v. g.*

Fortuna plurimum potest, cum in rebus ceteris, tum precipue in bello.

Luxuria cum omni aetate turpis, tum senectuti foedisima est.

3. *Pro quia vel quoniam eleganter ponitur utpote, quippe, ante relativum qui, quae, quod, v. g.*

Non est huic habenda fides, quippe qui bis peieravit.

4. *Atque sequenti vocali venustius ponitur, quam ac, utrumque autem usitatus inter polysyllaba ponitur quam &, v. g.*

Ad summas atque incredibiles occupationes accedit.

5. *Quod, sequente si, venuste abundat, vel pro sed ponitur, sequente non raro, certe, profecto, nihilominus, ut:*

Quod si licebat me excusare, tamen non debebas.

Quod si tibi res cum eo sit, cum quo mihi est, tum sentias &c. G.

6. Particula *que* concinne vocibus inclinabilibus annectitur, ut:

Diu multumque : Ultro citroque : Longe lateque :

Iterum iterumque : magis magisque.

7. Pro *tantum* concinne dicitur *non nisi*, ut:
Non nisi fide servamur.

8. *Ut ne* pro *ne* eleganter dicitur v. g.
Iustitia primum munus est, ut ne cui noceas.
Illud ut ne facias, hæc res sola est remedio.

9. Coniunctio & geminata admodum venusta est, ut :

Diligentia honores & gignit & continet.

10. Cum tria vocabula coniungenda sunt, eleganter secundo postponitur *que*, & tertio præmittitur &, ac, atque v. g.

Elegantes doctasque & humanas litteras dedit.

11. Si, nisi, ut, cum, dum, ne, cur, qui, quæ, quod, venuste in orationis medio ante verbum suum ponuntur, ut:

Quod si feceris.

Laborem tua causa cum suscipis.

Virtutem voluptati qui præponit.

12. Tandem de omnibus elegantissimum notetur, in iis modum esse servandum, ne earum affectatione fastidium lectoribus creetur, nec eadem semper chorda oberrare videamur.
Nec